

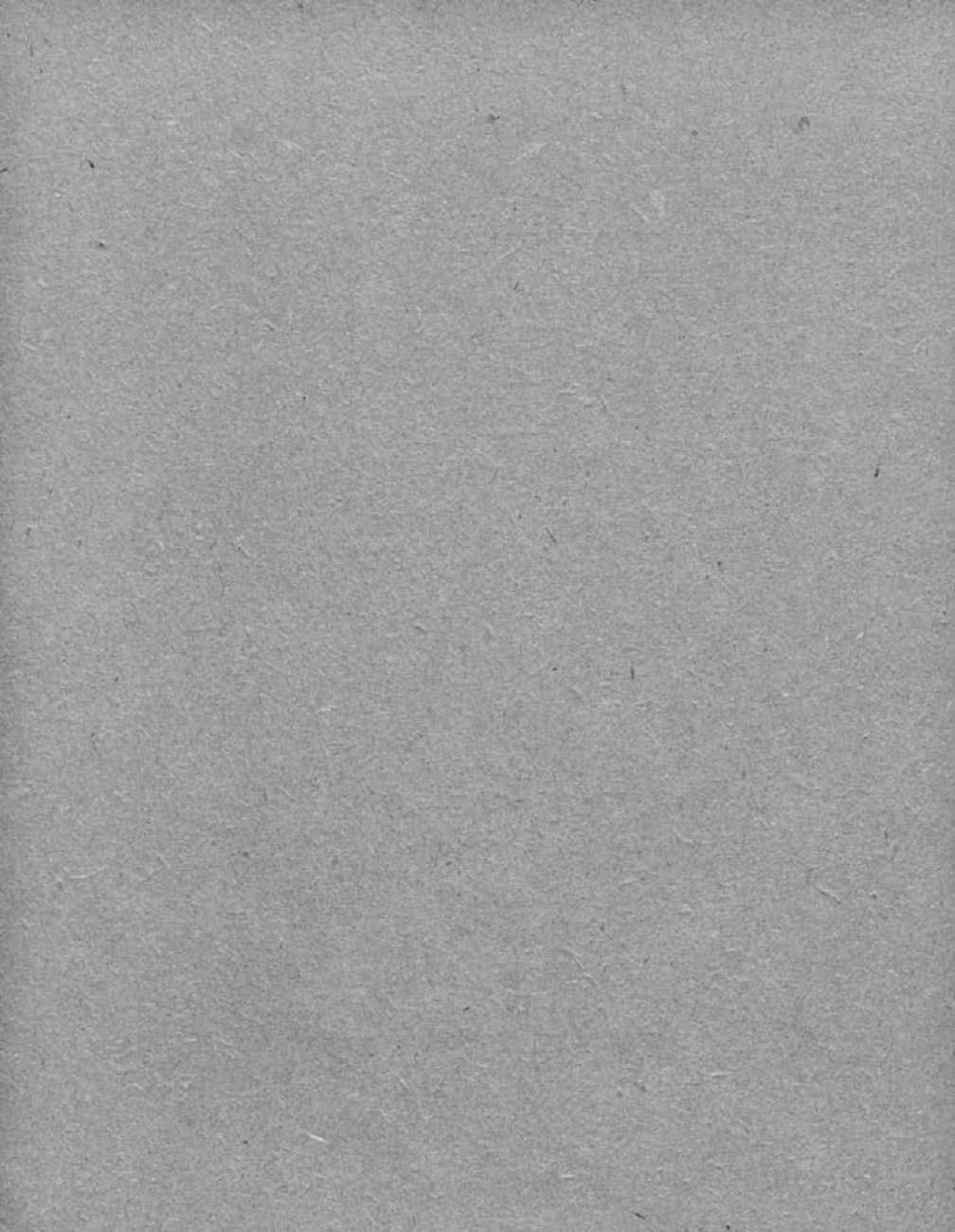
GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1942-XX--43-XXI

DRAMA

17 EDVARD GREGORIN:
V ČASU OBISKANJA

GLEDALIŠKI LIST
DRŽAVNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
1942-XX./43-XXI. DRAMA Štev. 17

EDVARD GREGORIN
V ČASU OBISKANJA
PREMIERA 10. APRILA 1943-XXI

Edvard Gregorin:

Obujanje spominov in dogodkov iz Jezusovega življenja, zlasti trpljenja, sega prav nazaj do resničnega dogodka in se ponavlja vedno znova: pri daritvah, obredih, procesijah ter živo zlasti v pasijonskih igrah. Želja po stvarnem doživetju, pri katerem ljudje vidijo in slišijo osebo Jezusa, je nastala v človeških dušah sama po sebi.

Ko je Jezus ob slovesu razdelil med svoje omizje svoj živi kruh, je naročil: Lk 22, 20 »To delajte v moj spomin.«

Iste besede, ki jih je govoril некоč, sprejemajo poslušalci še danes. Jezus je bil človek — Kristus je Bog. Zato Kristusa in njegove božje narave ni mogoče predstavljati. Pač pa predstavljamo Jezusovo človeško naravo: rodil se je iz žene v podobi človeka. Svojo človeško naravo je razodeval v ljubezni, v veselju, v žalosti, v srdi, v pričakovanju, v razočaranju, v odločnosti, v svoji grozi, v svojem junaštvu, v svojem smrtnem strahu. Bil je lačen, žejen, utrujen in občutil je vso telesno bolečino. Lastnosti človeške duše in telesa je izražal tako očitno, da jih opazimo in beremo o njih celo v poročilih evangelistov.

Vse to si predstavljalec osvoji in po svojem občutku in izraznih možnostih izoblikuje. In kolikor je v njem Njegovega Duha, vsaj toliko razodeva tudi Njegovo božjo naravo, ki jo potem zaslutijo gledalci kot odsev Kristusa in njegove veličine.

Pisatelju je vsebina dana. Dogodki zažive v njem in se v njegovi duši odigravajo z vsemi duševnimi otenki in značaji oseb.

Te — umetne duše — zadobe v predstavljalcih svoje utelešenje. S silo svojega občutka in izraza osvoje predstavljalci gledalce, da z njimi zažive, in z njimi trpe. To trpljenje priključuje solze usmiljenja in združi gledalce v eno samo veliko ljubezen, ki jih iztrga iz vsakdanjosti in objame v spoznanju in očiščenju.

In v tem je moč in zmisel uprizarjanja Jezusovega trpljenja.

J. 8, 31—32: »Če boste vztrajali, boste spoznali resnico in resnica vas bo osvobodila.« — Pri Jezusu, sinu uboge žene iz Nazareta, se je treba zaustaviti, da ga spoznaš. Preprost je, sin tesarjev, pravijo, a moder: Mt 7, 12 »Vse torej, kar hočete, da bi ljudje vam storili, storite tudi vi njim,« je učil.

Vsak njegov korak je bil ena sama srčna želja: dopovedati človeku kaj mu je v dobro; zagotoviti mu kraljestvo miru in sreče že na zemlji. Več je njegovih postaj, a najbolj njegova je na križu.

*

Bilo je v času sebičnosti in sovraštva, hudobij in brezboštva. Pa je prišla Ljubezen in rekla: Mt 22, 37—40 »Ljubi Gospoda, svojega Boga in svojega bližnjega kakor samega sebe.« — Toda zemlja noče ljubezni in dobrote, zemlja hoče sovraštva in krvi.

Mt. 26, 3—5: »Tedaj so se zbrali veliki duhovniki in ljudski starešine in so sklenili Jezusa usmrtiti.« — Zbali so se namreč za svoj tempelj in za svoje ljudstvo, ki jim je prinašalo davke in darove. — J 11, 49—50: »Boljše je za nas, da eden umrje za ljudstvo in ne propade ves narod« — so rekli, zakaj narod je drl za njim in mu klical »Hosana, kralj!« Pričakoval je vstajenja in odrešenja, pričakoval Mesijo, ki bo zmagoval z ognjem in mečem, kralja veličastva in slave, ki bo pognal rimsko vojsko iz Jeruzalema in čigar kraljestvo bo segalo od morja do morja. Obilnost morja bo njegova, bogastvo narodov bo njegovo in kraljeval bo na Sionu.

Jezus iz Nazareta pa je pogledal na to ljudstvo, podjarmljeno in zasužnjeno na svoji zemlji, razjedeno od zlobe, krivice, brezsrčnosti in vsega hudega; videl je žejne pravice in lačne ljubezni in jim rekel: Mt 6, 33—34 »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, vse drugo se vam bo navrglo.«

A ljudstvo je umolknilo.

In Jezus je stopil v tempelj, k vodnikom in učiteljem naroda, k tistim, ki so izžemali ljudstvo in mu nalagali težka bremena in jim rekel: Mt 23, 13—33 »Gorje vam, hinavci, ki dajete desetino od mete, kopra in kumina, pa ste opustili to, kar je v postavi važnejše: pravico, usmiljenje in zvestobo. Slepí vodniki. Kače. Gadja zalega.«

Mozesova stolica pa je zavpila: »Gorje tebi!«

In Jezusovo srce je zajokalo: Mt 23, 37 »Jeruzalem, Jeruzalem, ki moriš preroke in kamnaš tiste, ki so k tebi poslani.« — Lk 19, 43—44 In ko je zagledal mesto, je rekel: »O, da bi spoznalo, kaj ti

je v mir! Prišli bodo dnevi, ko bodo tvoji sovražniki v tla potep-tali tebe in tvoje otroke in ne bodo pustili kamna na kamnu, ker nisi spoznalo časa svojega obiskanja.»

»V času obiskanja« ni pasijansko igra v običajnem pomenu. To je šest postaj ali dramatičnih slik na podlagi evangelija in tistega časa, ko je Jezus Kristus kot človek obiskal človeka, da bi mu razodel, kako naj živi, da bo srečen, in je bil zato križan.

Tragedija Jezusa — človeka, Mesije, ki so ga napovedovali in pričakovali že tisočletja. Učenika, ki je izjavil pred Mozesovo postavo, da je Kristus, Sin božji. Poslanca, ki je izjavil pred cesar-jevim zakonom, da je kralj, ki je prišel, da izpriča resnico.

Pred vsako postajo je odlomek iz evangelija, oziroma iz knjige prerokov, nakar sledi dejanje kot izpolnitev prerokbe.

Jezus govori samo besede, ki so zapisane v evangeliju. Druge osebe niso vezane na besedilo svetega pisma, temveč so oblikovane iz dejanja in dogodka: ista doba in dva svetova, izraelski in rim-ski svet. Prvi izprijen in sebičen, drugi mogočen in osvajalen. Ta pritiska na ljudstvo z oblastjo Mozesove postave — oni z močjo cesarjevega zakona. In v to se razodene zakon in postava — božja.

Valo Bratina:

Anekdota v podeželskem gledališču

V nekem prelepem kraju naše domovine imajo odlično kmetij-sko šolo. In vinarsko tudi. Res, priznano. Tudi imajo dobro idočo veletrgovino in eksport z jajci. In imajo še marsikaj... Samo gle-dališča, gledališča še nimajo. Nimajo! Na žalost. Igrajo pa, igrajo. Igrajo pač v gostilni. Ne samo kart: as, pik, kontra, re itd. Tudi teater takorekoč. Da, tudi teater! Namreč gledališče: »Moč uni-forme«, »Ne kliči vraga«, »Gluh mora biti« itd. Saj! Tudi gostje. Da. Ljubljanci na primer. Kar v gostilni. Zakaj pa ne, salamiš!? Mize ven, stole noter — pa je. Oder je postranska stvar, Par sodč-kov, dve, tri deske, kos rjuhe, prta, ali kaj podobnega, pa je. Ma-lenkost! Saj poglavitno je igra, ne kulise. Kali?

Spređaj v točilnici je blagajna, zadaj za odrom, ob kuhinji pa garderobe.

Pa se zgodi, da gostujejo. S tisto znano tihotapsko igro so bili prišli. Kaj znana, slavna je pravilneje. Slavna že zato, ker ima samo tri osebe. Mož, žena, ljubimec — finančni stražnik. »Satan v ženski« ali »Baba je hudič«, se ji pravi.

Prišli so, dični kulturonošci, s kovčegi in košarami in iskali gledališča. A zaman. Našli so odlično kmetijsko šolo, sijajno uspevajoč eksport jajc, pod vodstvom Abrahama Glavštajnerja, tudi so našli hram za gasilsko orodje, z visokim, ponosnim stolpom, a Talijskega hrama ni bilo...« No, kaj zato!? Če ga ni, ga ni. Se usidrajo pa v gostilni. Mize ven, stole noter, sodčki, deske in tako. Pravih svečnikov Talijske to ne moti. Znajdejo se povsod. Samo, da služijo umetnosti.

In se podajo, vsi vneti v svoje provizorno svetišče. Spređaj zvenk in cvenk — blagajna in okrepčila, zadaj ropot pokrovk, omamljive dišave pečenih pišk, prešičkov, flancatov in tako dalje, vmes na sredi pa teater: »Satan v ženski« = »Baba je hudič«... Umetnost takorekoč... Spređaj kozarci: cingl cvenk, zadaj piške: čvr... čvr... čvr... v sredi pa kultura: drama — tragedija. Žena zapeljuje, orožnik se huduje, mož pa strašne načrte kuje...

V kuhinji ropočejo pokrovke, v točilnici žvenketajo vrčki in kozarci. Ozračje je vedno bolj gosto. Vročina že neznosna. Toda občinstvo je vzhičeno. Posluša vztrajno, napeto. Kaj bo? Kaj bo iz vsega tega hujskanja, podpihovanja in zapeljevanja?

Odigrano je že prvo, odigrano drugo, pa gre tretje in četrto že dejanje h koncu.

Sedaj odmor.

Občinstvo promeniira, debatira, komentira... O, kakšen to je dirindaj!

Igralci pa si za kulisami, v vroči kuhinji otirajo zdaj truda znoj. Še zadnji akt, potem se okrepčajo. Duhovi v kuhinji so premamljivi.

Na oder zdaj! A prej še majhen zapletljaj. Vodja trume snuje majhno iznenadenje: »Ne bomo mi zastoj garali!«, pravi. Po-

gleda brhko kuharico na vso na vso moč zapeljivo in koj se sporazumeta za tri ocvrte piške. Kar takoj naj jih pripravi. Čimprej, tem bolje!

»Pasja noga, to se bomo mastili!«

Gong zadoni in že se zadnje dejanje vrti.

Huda se bije vojska.

Žena podpihuje: »Mož, pojdiva v posteljo...«

Ljubimec-orožnik se zmrduje: »Kaj v posteljo? Da se je ne dotakneš, mevža!«

Mož obupuje in zdihuje: »Kdo je mevža? — Ti zapeljivec! Pa če sem še taka mevža... Zdaj jo dobiš v rebra!...«

Žena v strahu krikne: »Orožnik, pazi, zdaj bo sunil!«

V ta višek razbičanih strasti izza kulis vstopi brhka kuharica in z velesladkim glasom sporoči: »Gospod, piške so že!...«

Vsi trije ostrmé. Od grozote onemé... Še občinstvo prebledi... Katastrofa bridka zdaj preti...

Vendar trenutek pravi možiček se zavé: »Tako, piške, pravite, so že? Že prav, že prav!«, kuharici dé.

»Zdaj bo pa še ta oné!« In se s tako ihto v orožnika zakadi, da bi ga kmalu spravil on na oni svet, namesto orožnik njega.

Toda orožnik v strasti divji vzvihrá, možičku udarec silen zadá in drama srečno se konča.

Gledališke zgodbe

Slavni nemški igralec V. Kläger je bil zelo nadarjen igralec in je ustvaril nebroj čudovitih odrskih likov, dokler ga ni končno »zlata vinska kaplja« popolnoma uničila. V Lipskem, kjer je bil l. 1851. nastavljen v mestnem gledališču, ga je občinstvo oboževalo in si je umetnik zaradi tega marsikaj privoščil. Ker je že takrat silno rad praznil kozarce, se je večkrat pripetilo, da je prišel na oder precej okajen, vendar je njegova stvariteljska moč in prepričevalna igra kljub temu osvajala srca gledalcev.

Nekega dne pa ga je okajeni umetnik tako polomil kot še nihče na svetu. Igrali so »Viljema Tella«. Kläger bi moral igrati

trinoga Gesslerja. Zavesa se je že davno dvignila, Kläger pa je sedel še vedno v svoji gostilni in se ni očitno prav nič pripravljaj na predstavo. Kar pridrvi gledališki sluga, ki je poznal vse Klägerjeve gostilne in zakliče: »Gospod Kläger, takoj v gledališče. Vsak trenutek bo vaš nastop!« »Eh, kaj,« so se oglasili njegovi vinski bratci, »ravno zdaj, ko smo najbolj židane volje! Kläger mora ostati tu in žetlati ga bomo dalje!« Kläger je vstal in s težavo spregovoril: »Fantje, jaz moram iti! Čez pol ure bom spet tu!« »To ni mogoče!«, so zavpili pijani tovariši. »Saj traja Tell najmanj še dve uri!« Kläger jim zagotovi: »Svečano vam obljubljam, da bom čez pol ure spet tu!« In se je poslovil.

Na odru se je pričel tretji prizor, in pred Klägerja so privedli končno Tella, katerega obsodi Gessler, da bo »sinu streljal jabolko raz glavo.« Tell prosi in prosi, naj ga reši te strašne kazni, toda Gessler se ne da omehčati.

Ko že Tell napne puščico na lok, ga zaprosi v obupu poslednjič:

»Oprostite me tega strela! Tu je moje srce! Ukažite svojim hlapcem, naj ga prebodejo!«

Tedaj pa se je zgodilo nekaj, česar ne pomni gledališka zgodovina. Z mrkim pogledom gre Gessler k Tellu, mu položi roko na ramo in reče: »Pa naj bo! Oproščam te tega strela! Pojdi lepo domov in mi lepo pozdravi svojo ljubko ženo!«

Po teh besedah odide v ozadje ponosno, kakor to gre cesarjevemu namestniku.

Občinstvo je najprej ostrmel, nato pa zagnalo silen trušč, ki ga je umetnik utegnil slišati samo še v svoji garderobi. Ljudje so ogorčeni zapuščali gledališče. Kläger pa je ostal mož v besedi: čez pol ure je že spet sedel med svojimi vinskimi bratci.

Silen maček v vseh mogočih oblikah ni prizanesel umetniku. Ravnateljstvo mu nekaj časa sploh ni dopuščalo nastopati. Končno pa je občinstvo le pozabilo na to nerodno šalo in ko je njegov ljubljeneec nastopil čez nekaj časa kot Rihard III., ga je sprejelo z navdušenim ploskanjem.

V poznejših letih je šlo z njim prav hitro navzdol. Od stopnje do stopnje bolj se ga je pitje držalo in ga ne izpustilo iz svojega mamljivega objema. Nadarjeni umetnik je preživel ostanke svojega življenja s tem, da je gostoval na malih in najmanjših odrih.

Ko je nekoč tako gostoval v nekem ponižnem mestecu, je občinstvo takoj, ko se je popolnoma vinjen pojavil na odru, zagnalo silen trušč, žvižg in ropot. Ravnatelj je pozval umetnika, naj se opraviči pred občinstvom.

Igralec, ki se je vsaj na videz strinjal s tem predlogom, je stopil pred zastor, pogledal prezirljivo po občinstvu in rekel:

»Če se umetnik kot sem jaz tako poniža, da pride gostovat v takole gnezdo, mora biti prismojen ali pa pijan. Jaz sem se odločil za pijanstvo!«

Lastnik in izdajatelj: Uprava Državnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki:
Oton Zupančič. Urednik: Fr. Lipah. Za upravo: Ivan Jerman Tiskarna
Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Nell' ora della visita

Sei stazioni sulla missione di Cristo

Scritto da *Edoardo Gregorin* sulla scorta del Vangelo e della storia dell'epoca.

Regia di: **E. Gregorin**

Personaggi:

La Madre di Cristo	Starec	Il centurione Petronio	Drenovec	
Cristo	Gregorin	Lo squadrista Longin	Pfeifer	
Giovanni	Verdonik	Un gladiatore Gallo	Tomažič	
Simone - Pietro	Bratina	Eunuco di Sparta	* * *	
Giuda Iscariote	Nakrst	Veronica	Simčič	
Maria di Magdala	Sancin	La prima	} donna di Gerusalemme	Rakar
Il ciecho di Betsaide	Tiran	La seconda		Križaj
Lo zoppr	Benedičič	La terza		Intihar
Giuseppe di Arimatea	Košuta	La quarta		Boltar
Nicodemo	Plut	La quinta		Rebernik
Il gran sacerdote Caifa	P. Kovič	Il primo membro del Gran Sinedrio		Tiran
Il capo dei seniori: Ananias	Raztresen	Il secondo membro del Gran Sinedrio		Benedičič
Il rabbi Gamaliele	Presetnik	Il terzo membro del Gran Sinedrio		Podgoršek
Il fariseo Joda	Gorinšek	Disma e Gesma		Benedičič, Podgoršek
Il saduceo Sadok	Lipah			
I venditori Levi ed Amos	Blaž, Brezigar			
Ponzio Pilato	Peček			

I nove membri del gran Sinedrio, pellegrini, ragazzi, ragazzine, soldati, guardie, Israele.
I. stazione: *Il messaggero* — Alla corte dei pagani nel tempio. — II. stazione: *Il sacerdote*
dote: Nel refettorio di Giuseppe d' Arimatea — III. stazione: *Il giudice* — Nell' aula
del Gran Sinedrio. — IV. stazione: *Il re* — Davanti alla corte dei giudici e in tribunale.
nale. — V. stazione: *L'uomo* — Nel cortile di sotto e in quello di sopra del tribunale.
nale. — VI. stazione: *Il Figlio di Dio* — Sul Golgota.

Musica del prof. *L. Tomc*. — Gli scenari, secondo i concetti dell'autore, realizzati dalla scuola pittorica del Teatro sotto la guida dell'ing. arch. *Franz* e del maestro *Skrjabin*.

Riposo alla fine della terza stazione.

Si prega il pubblico di astenersi dagli applausi.

V času obiskanja

Šest postaj o Jezusovem poslanstvu

Na podlagi evangelija in tistega časa napisal *Edvard Gregorin*.

Režiser: **E. Gregorin**

V zgodbi so:

Marija	Starčeva	Prodajalca Levi in Amos	Blaž, Brezigar
Jezus	Gregorin	Poncij Pilat	Peček
Janez	Verdonik	Stotnik Petronij	Drenovec
Simon - Peter	Bratina	Četnik Longin	Pfeifer
Juda iz Karije	Nakrst	Gladiator iz Galije	Tomažič
Zena iz Magdale	Sancinova	Enooki iz Sparte	* * *
Slepi iz Betsnajde	Tiran	Veronika	Simčičeva
Hromi	Benedičič	Prva	Rakarjeva
Jožef iz Arimateje	Košuta	Druga	Križajeva
Nikodem	Plut	Tretja	Intiharjeva
Veliki duhovnik: Jožef		Četrta	Boltarjeva
Kaifa	P. Kovič	Peta	Rebernikova
Prvak starešin: Aminadab	Raztresen	Prvi član Vel. zbora	Tiran
Rabi Gamaliel	Presetnik	Drugi član Vel. zbora	Benedičič
Farizej Joda	Gorinšek	Tretji član Vel. zbora	Podgoršek
Saducej Sadok	Lipah	Dizma in Gezma	Benedičič, Podgoršek

Deveteri, člani Velikega zbora, romarji, dečki, deklice, vojaki, stražarji, Izrael.
postaja: *Poslanec* — Na dvoru poganov v templju. — II. postaja: *Duhovnik* — V
ednici Jožefa iz Arimateje. — III. postaja: *Sodnik* — V zbornici Velikega zbora. —
postaja: *Kralj* — Pred sodnim stolom in v sodni hiši. — V. postaja: *Človek* — Na
podnjem in zgornjem dvorišču sodne hiše. — VI. postaja: *Sin božji* — Na Golgoti. —
asba: prof. *M. Tomc*. — Dekoracije je po osnutkih avtorja izdelala gledališka slikarna
pod vodstvom ing. arch. *Franza* in mojstra *Skrušnja*.

Po tretji postaji odmor.

Občinstvo se naproša, da ne ploska.

